

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **Y. S.**, zastoupen JUDr. Irenou Strakovou, advokátkou se sídlem Praha 1, Žitná 45, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 8. 2005, č. j. 60 Az 208/2003 - 46,

t a k t o :

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalovanému se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce jako stěžovatel domáhá zrušení shora uvedeného rozsudku Krajského soudu v Plzni, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 10. 10. 2003, č. j. OAM-454/LE-11-VL02-2003. Tímto rozhodnutím nebyl stěžovateli udělen azyl z důvodu nenaplnění podmínek stanovených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu) a bylo vysloveno, že se na něj nevztahuje překážka vycestování podle § 91 uvedeného zákona. Rozsudek krajského soudu vycházel ze skutečnosti, že rozhodnutí žalovaného bylo vydáno v souladu se zákonem, na základě dostatečně zjištěného skutečného stavu věci a bylo přesvědčivě odůvodněno.

Stěžovatel v kasační stížnosti uvádí, že uplatňuje důvody obsažené v § 103 odst. 1 písm. b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Konkrétně pak zdůrazňuje, že špatné zacházení je třeba odlišovat od přímého ohrožení života stěžovatele

a nečinnosti státních orgánů. Dále poukazuje na to, že na Ukrajině nejsou státní orgány schopny zajistit pořádek a naopak jsou zapojeny do organizovaného zločinu. Pochybení spatřuje také v tom, že mu rozhodnutí soudu nejsou doručována v jeho mateřštině. Stěžovatel tak nemá možnost se s jejich obsahem seznámit bez součinnosti třetích osob a jeho procesní postavení je tak neúměrně ztíženo; tím dochází k porušování jeho práva na spravedlivý proces. Navrhuje proto, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Plzni zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení; požádal také o přiznání odkladného účinku této kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že považuje rozsudek krajského soudu i svoje rozhodnutí za vydaná v souladu se zákonem a odkázal na správní spis, zejména na podání a výpovědi stěžovatele. Pokud jde o jeho námitku týkající se doručování soudních rozhodnutí v češtině, poukázal žalovaný na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 5 Azs 52/2004, které obdobnou situaci řeší. Navrhl proto, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozhodnutí krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Stěžovatel v kasační stížnosti výslovně uvádí, že uplatňuje důvody obsažené v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. (*vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytykanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit*) a § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (*nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé*). Pokud jde o vady řízení před soudem, tak ty spatřuje v doručování soudních rozhodnutí (a zřejmě i jiných písemností) stěžovateli v českém jazyce. Vady řízení před správním orgánem však neuplatňuje žádné a jeho skutková tvrzení směřují do důvodu kasační stížnosti uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. (*tvrzená nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení*). Stěžovatel má totiž zato, že jeho potíže jsou azylově relevantní, neboť mu státní orgány v zemi původu nebyly schopny zajistit ochranu.

K tomu ze správního a soudního spisu vyplynulo, že dne 30. 8. 2001 bylo žalovanému doručeno prohlášení stěžovatele o úmyslu požádat v České republice o azyl ze dne 26. 8. 2001. V žádosti ze dne 7. 5. 2003 stěžovatel uvedl, že na Ukrajině nemůže podnikat, neboť je vydíraný mafií a hrozí mu, jakož i jeho rodině, nebezpečí. Také sdělil, že do České republiky přijel v roce 1997. Při pohovoru konaném téhož dne stěžovatel potvrdil, že v únoru 1997 opustil Ukrajinu z obavy o život svůj a svých rodičů. Na Ukrajině vlastnil totiž bar s hernou a odmítl platit „výpalné.“ Bylo mu vyhrožováno a dokonce byl fyzicky napaden. Když šel svoje potíže ohlásit na policii, tak mu policisté sdělili, že se nedá nic dělat. Stěžovatel si chtěl na policisty stěžovat na prokuratuře, avšak policisté ho upozornili, že si tím svoji situaci ještě zhorší. Stěžovatel tedy zanechal podnikání a odjel do České republiky, kde zůstal. O azyl ihned po příjezdu nepožádal proto, že měl platné povolení k pobytu a podnikatelské vízum. Požádat se rozhodl až 26. 8. 2001. Ze spisu rovněž vyplynulo, že stěžovatel projevil úmysl požádat o azyl až v době, kdy byl ve vězení a hrozil mu trest vyhoštění. Žalovaný mu rozhodnutím ze dne 10. 10. 2003 azyl neudělil. Proti tomu podal stěžovatel žalobu sepsanou v jazyce českém a k výzvě soudu učiněné česky ji doplnil rovněž česky.

Stěžovatel namítá, že krajský soud pochybil, když mu zasílal rozhodnutí soudu (a zřejmě i další soudní písemnosti) v jazyce českém.

K tomu je vhodné na úvod poukázat na to, že soudní řád správní neupravuje způsob, jakým má soud komunikovat s účastníkem řízení, jehož mateřským jazykem je jiný než český jazyk. Na takové situace je nicméně pamatováno v § 64 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon (s. ř. s.) jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení první a třetí části občanského soudního řádu. Podle § 18 odst. 1 o. s. ř., v němž se promítá článek 37 Listiny základních práv a svobod („*Kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka.*“), mají účastníci v občanském soudním řízení rovné postavení, mají právo jednat před soudem ve své mateřštině a soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Podle odst. 2 téhož ustanovení pak účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo.

Z citovaných ustanovení plyne, že ne ve všech případech, kdy mateřštinou účastníka řízení je jiný než český jazyk, je dána povinnost soudu ustanovit takovému účastníku tlumočníka. Tato povinnost vzniká soudu pouze tehdy, pokud potřeba ustanovit tlumočníka vyjde najevo, tedy pokud se v řízení objeví konkrétní skutečnosti nasvědčující potřebě tlumočníka ustanovit a pokud se po jejich prověření soudem ukáže, že účastník k řádnému uplatňování svých práv v soudním řízení tlumočníka potřebuje. Takovouto konkrétní skutečností je samozřejmě v první řadě, pokud o ustanovení tlumočníka účastník sám požádá. Další takovou skutečností však může být i to, že účastník se soudem komunikuje jiným než českým jazykem (tj. na písemnosti zasílané v českém jazyce reaguje podáními v jazyce cizím), nebo to, že z jeho projevů (vedených v jazyce českém) je patrné, že se česky nemůže dorozumět dostatečně dobře - ve správním či soudním řízení nepochybně velmi záleží na přesném pochopení významu toho, co je účastníku sdělováno nebo na co je účastník dotazován, a na jeho rychlé a věcně správné reakci na podněty, výzvy a vyjádření ze strany správního orgánu, soudu, event. dalších účastníků řízení, a proto potřeba ustanovit tlumočníka bude dána i tehdy, jestliže účastník, třebaže jazyku, ve kterém se vede řízení, v určité míře rozumí, tento jazyk neovládá v zásadě srovnatelně dobře jako svoji mateřštinu.

Výše uvedené zásady se v modifikované podobě uplatní i ohledně překládání soudních písemností, které jsou doručovány účastníkům, neboť v tomto ohledu není žádného rozumného důvodu rozlišovat mezi úkony soudu učiněnými písemně a úkony soudu učiněnými ústně – některé písemnosti soudu, zejména výzvy, aby účastník něco učinil či se k něčemu vyjádřil (příčemž skutečnost, že se účastník v určité lhůtě nevyjádří, se považuje za jeho souhlas s určitým postupem – viz např. § 51 odst. 1 věta druhá s. ř. s.), totiž často mají minimálně stejný význam pro uplatnění práv účastníka řízení v tomto řízení jako přímá sdělení či výzvy soudu učiněné při jednání. Nelze přehlédnout, že soudobé soudní řízení je kombinací ústního jednání před soudem a písemné komunikace mezi soudem a účastníky. Obě tyto složky soudního řízení mají pro účastníka kardinální význam (někdy, zejména v řízení podle s. ř. s., složka písemná svým významem složku ústní výrazně převyšuje), přičemž jak při ústní komunikaci, tak při komunikaci písemné hraje významnou roli faktor času (úkony musí účastník učinit nezřídka v krátké lhůtě po doručení či sdělení příslušné výzvy či pokynu soudu, jinak může i velmi podstatně oslabit svoji procesní pozici) a faktor odbornosti (reakce na výzvu či pokyn musí být velmi často komplexní, vyžadující poměrně vysoký stupeň porozumění obsahu výzvy či pokynu). Za takovéto situace nelze přijmout názor, že základní právo zaručené v čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod míří pouze k situaci, kdy je nařízeno ústní jednání, a účastník neznalý jednacího jazyka by byl znevýhodněn v průběhu jednání, neboť by nemohl bezprostředně reagovat na jeho průběh, nemohl by např. odpovídat na jemu kladené otázky ze strany soudu apod. Víceméně obdobný požadavek na bezprostřednost a kvalifikovanost jeho vyjádření totiž na účastníka klade řada písemných úkonů soudu vůči němu.

V dané věci však krajský soud nepochybil, když tlumočnicka stěžovateli neustanovil, a komunikoval s ním v jazyce českém, protože potřeba tlumočnicka nebyla zjevná a nebyly tak naplněny podmínky uvedené v § 18 odst. 2 o. s. ř. Stěžovatel totiž o tlumočnicka nepožádal, žalobu podal v českém jazyce a na výzvu soudu ji řádně doplnil opět v českém jazyce; nedal tak krajskému soudu žádný podnět k tomu, aby mohl o ustanovení tlumočnicka uvažovat. Navíc se stěžovatel na území České republiky trvale zdržuje od počátku roku 1997 a součástí správního spisu je jeho dopis (prohlášení o úmyslu požádat o azyl) ze dne 26. 8. 2001, kde výslovně uvádí, že se během svého pobytu zde naučil česky. Za takové situace nelze než dospět k závěru, že krajský soud postupoval zcela v souladu se zákonem, když stěžovateli tlumočnicka neustanovil a komunikoval s ním v jazyce českém. K porušení práva na spravedlivý proces, tak v daném případě nedošlo.

Pokud jde o jazyk používaný v samotném rozhodnutí soudu, tak Nejvyšší správní soud již ve svém rozsudku ze dne 29. 7. 2004, č.j. 5 Azs 52/2004-45, (publikován ve Sb. NSS pod č. 376/2004), zdůraznil, že *pouze rozhodnutí soudu v českém jazyce je zněním autentickým a není tak povinností soudu zasílat účastníkovi řízení překlad takového rozhodnutí do jeho mateřského jazyka*. Uvedené rozhodnutí prošlo i testem ústavnosti, neboť Ústavní soud ústavní stížnost proti němu odmítl usnesením ze dne 15. 12. 2004, sp.zn. II. ÚS 558/04. Tvrzený důvod kasační stížnosti uvedený v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. tak nebyl naplněn.

Stěžovatel dále namítá, že jím uvedené důvody byly dostačující pro udělení azylu, neboť na Ukrajině nejsou státní orgány schopny zajistit pořádek a naopak jsou zapojeny do organizovaného zločinu. Při hodnocení důvodnosti této námitky Nejvyšší správní soud vycházel z § 12 zákona o azylu. Podle citovaného ustanovení se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec: a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických

názorů ve státě, jehož občanství má. Stěžovatel v průběhu správního řízení uvedl potíže s mafií a policií, která mu odmítla pomoci a navíc mu pohrozila, kdyby si na její nečinnost stěžoval. Stěžovatel se k nadřízenému orgánu neobrátil a odjel z Ukrajiny. Uvedený důvod tak nemůže být dostatečný k udělení azylu. Nejvyšší správní soud již ve svém rozsudku ze dne 27. 8. 2003, č. j. 4 Azs 5/2003 - 51, (přístupný na www.nssoud.cz) uvedl, že *žádost o azyl, jejíž jedinými důvody jsou toliko potíže se soukromými osobami („mafii“) v domovském státě, spočívající ve vydírání žadatelky a ve výhrůžkách žadatelce pro žadatelčiny podnikatelské aktivity, je podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu, zřejmě bezdůvodná. Důvodem pro udělení azylu mohou být pouze tehdy, pokud by orgány domovského státu, u nichž by se žadatelka skutečně domáhala poskytnutí ochrany, nebyly schopny ochranu před takovým jednáním poskytnout.* V daném případě si však stěžovatel na postup policie nestěžoval, přičemž sám tuto možnost zmínil. Není tak naplněna podmínka, že by ukrajinské státní orgány nebyly schopny stěžovateli poskytnout ochranu.

I kdyby však stěžovatel uplatňoval důvody azylově relevantní, nepřipadalo by udělení azylu v jeho případě v úvahu. Stěžovatel totiž o jeho udělení nepožádal neprodleně po svém příjezdu do České republiky, přestože mu v tom nic nebránilo, a učinil tak až po více než čtyřech letech pobytu v České republice, navíc až pod hrozbou vyhoštění ze země. Jakkoli totiž není v zákoně o azylu stanovena žádná lhůta, ve které je cizinec povinen o azyl požádat, Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 20. 10. 2005, č. j. 2 Azs 423/2004 - 81, (přístupný na www.nssoud.cz), konstatoval, že *o azyl je nutno žádat bezprostředně poté, co má k tomu žadatel příležitost, a to nejen z hlediska zeměpisného, ale i časového. V opačném případě, tedy při podání žádosti o azyl s výrazným časovým odstupem po vstupu na území státu, kde mu může být ochrana formou azylu udělena, lze předpokládat, že důvody podání žádosti se již nemusejí shodovat s důvody odchodu ze země původu, což může cizince z poskytnutí azylu vyloučit podobně, jako žádost v jiné, než první bezpečné zemi.* Z uvedeného je zřejmé, že k tomu, aby žádost o udělení azylu mohla být úspěšná, je zásadně třeba, aby cizinec o udělení azylu požádal neprodleně po svém příchodu do země. V daném případě stěžovatel do České republiky přicestoval již v únoru 1997, avšak úmysl požádat o azyl projevil až v srpnu 2001 navíc v době, kdy byl ve vězení a hrozil mu trest vyhoštění. Tato skutečnost pak nasvědčuje tomu, že se stěžovatel azylovou procedurou snaží zabránit svému nucenému odchodu z České republiky. Nejvyšší správní soud za této situace plně souhlasí se žalovaným a krajským soudem, že stěžovatel nenaplnuje podmínky pro udělení azylu. Ani naplnění důvodu kasační stížnosti uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. tak nebylo shledáno.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení a úspěšnému žalovanému náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává (§ 60 odst. 1, § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. října 2006

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu